

37

När Karl den fjortonde Johans likkista drogs
genom Ullvi. Ett 90 års minne

Konung Karl Johans kvarlevor vilas i tre kistor inuti varandra, först i den blykista som var nödvändig för balsameringen, så i den ekkista som användes vid begravningen 1844, dessa sänktes år 1856 ner i en sarkofag av porfyr gjord vid Älvdalens Porfyrverk. Det var Oskar I som beställde detta hölje för sin faders kvarlevor. Det var en avbildning av ett antikt verk från gamla Rom.

I Älvdalen höll man på i 8 år innan kistan blev färdig. Äntligen 1852 var allt ^{klart} men ännu måste kistan stå i Älvdalen och vänta i fyra år. Då kom den stränga och snörika vintern 1856 och då bar det iväg den 9 februari. Det var planerat att transporten skulle ske på två stora, nära 9 meter långa, slädar dragna av manskap, en släde för kistan och en för locket. Båda överklädda med bräder så att de liknade små hus. Från Älvdalen över Falun till Gävle och sedan med ångbåt till Stockholm. Konstmästaren vid Falu gruva Herr Steffanson had åtagit sig denna svåra transport mot en betingad summa av cirka 6.000 riks-daler banko. Då sarkofagens hela vikt beräknades till omkring 75 skeppund, kistan 50 och locket 25, behövdes både starka isar och dito broar för att ^{lyckligt} fortskaffa den till sitt mål. Varje dragare höll sig med maten och matsäckarna följde efter på slädar dragna av hästar. Det var ordnat med bestämda vilställen där hembrygt dricka stod utsatt, på somliga ställen en hel stor sä. Inuti det

ena slädiskäpet fans ett fat brännvin och en sup till var och en delades ut, varje gång man kommit uppför en backe. Men med tiden fodrade de en sup även innan backen togs.

Ända från Porfyrverket hade man ett stort följ av skädelystna: Fröt Anders förevisade kistan för dem genom att öppna lädan på ena sidan, för en slant. Vid avfärden från Alvdalen fingo de "bättre" åka på kistan ett stycke, där satt prosten, länsmannen och många andra i en lång rad. När de sedan kommit in i Mora socknen kom moralänsmannen dem till mötes men när han ville åka sade dragarena ifrån och påstoda att det fans brännvin i Kråkberg som han borde dit och ta reda på: de ville bli av med honom och mente att en lönnkrögare där höll på att bränna och sälja. Så gick det fram under rop och glam och under sång och spel. Handlanden Sundvallsson i Brittgården var bas, han styrde och ställde med allt, stod ibland högt upp på kistskäpet och kommenderade. I början av färden var han ovetlig mot kvinnfolken men så var det en Morakulla som slog och sparkade honom så att han teg och därefter bättrade han sig. I en brant backe kom en av dragarna under lasset och blev illa tilltygad men kunde dock räddas till livet. Man hade en bom fram till att styra med och en "stretställning" det vill säga broms-inrättning baktill. Man vågade icke lita till Silljans is utan höll sig fortfarande efter landsvägen. När de skull över flottbron vid Mora Korch kom släden med loket lyckligt över, men när kistan var mitt på älven började bron sjunka, det var redan en fotsdjupt vatten, då togo Kungohästarna ett riktigt krafttag och sprungo över med hela skjutsen

Den 15 februaire spordes det -att tåget med stora ansträngningar övervunnit Bergsängs långa backar och nått Ljugare by till kvällen. Nästa dag lördagen den 16 tonde fingo skolbarnen i socknens gemensamma folkskola i Koret ledigt för att se på. Mina föräldrar som då voro i åttaårs åldern mindes icke så mycket om detta, men moster Anna som då gick i folkskolan kunde berätta om denna färd som hon alltid hade i ett friskt barndomsminne. Det var från början meningen att leksandskarlarna skulle gå en från varje rote och avlösa dragarna från socknarna "nälafor", men så blev det omställt därför -att mora- och älvdalskarlarna åtagit sig -att draga ända fram. Lördagen och söndagen blev ett par äventyrliga dagar i färden. Man övergav nu landsvägen och höllo sig istället efter vintervägarna för att sedan fortsätta över åkrarna. Förest var isen nära -att brista på sjön Öpylmen. I Tibble stannade tåget utanför "Häradshövdingens" nuvarande Urdins -där lådorna öppnades och Häradshövding Boccus samt de andra i byn kunde beskåda kistan. Frampå eftermiddagen skred det besynnerliga folket fram över Ullvis-åkrarna i ganska rask takt, karlarna drogo i en vaggande rörelse. Manskap hade gått i förväg och utsett väg, kristat upp gådersgårdar och tagit upp grundstolpar som stodo i vägen. Två väldiga linor sutto fästade vid vardera släden, och var man hade ett dragtåg från dem över axeln. Den första släden med locket drogs av 70 Mora- och Solterökarlar, den andra med kistan av 110 Älvdalskarlar. Wilken syn det måtte ha varit! Alla bar sockendräkten och det var finaste hällgagsdräkten. Tänk alla

Om de sjöngo och voro glada när de drogo fram över de gämna åkrarna så blev det en annan låt när de kommo till Hällbron och skulle över den smala bron och motknippan på andra sidan. Alla de mer eller mindre syndiga ord och uttryck som de åskådande Ulvisprojkarna där lärde sig satt sedan länge kvar.

Den kvällen togs nattkvarter i Rönnsås, där, liksom på andra ställen där de stannade, blev det fullt i alla gårdar och dans överallt. Inte tyckas de just ha brytt sig om att det var en ~~liten~~ likkista de höllo på med.

I Leksand fingo de frivillig hjälp och på söndagen väste dragarskaran till ~~250~~²¹⁵ man. Då skred man över isen utefter Insjöns strand, men isen knakade och brast här och där, det blev vatten på den, då gick så då strila åter, men man lyckades få kistan iland, matsäckslasten måste fara en annan väg.

Vid Hälqbo träffade man stora landsvägen, som sedan följdes. Den kvällen rastades i Räsbo, nästa i Morbygden. Tisdagen den 19 kl 11 f.m. drog tåget in i Falu stad där väldiga skaror samlades för att beskåda den sällsamma processionen. Den skred över Fahlubro, genom Fahlugata, över torget till det vid pass 1,000 steg utom staden belägna Manhem där man skulle rasta i 3 timmar och hela manskapet bjödos på sill och potatis. Det var med välgrundad avsikt, ledaren ej låtit tåget stanna nere i staden. Men plötsligt kände Dalkarlarna en så stark dragningskraft till staden att de nödvändigt måste dit igen. Och där blev riklig traktering och ett hiskeligt drickande. Gubbar och pojkar hoppade rätt i tak som föryrta,

Om de sjöngo och voro glada när de drogo fram över de gämna åkrarna så blev det en annan låt när de kommo till Hällbron och skulle över den smala bron och motknippan på andra sidan. Alla de mer eller mindre syndiga ord och uttryck som de åskådande Ulvisprojkarna där lärde sig satt sedan länge kvar.

Den kvällen togs nattkvarter i Rönnsås, där, liksom på andra ställen där de stannade, blev det fullt i alla gårdar och dans överallt. Inte tyckas de just ha brytt sig om att det var en ~~liten~~ likkista de höllo på med.

I Leksand fingo de frivillig hjälp och på söndagen väste dragarskaran till ~~250~~³¹⁵ man. Då skred man över isen utefter Insjöns strand, men isen knakade och brast här och där, det blev vatten på den, då gick så då strila åter, men man lyckades få kistan iland, matsäckslasten måste fara en annan väg.

Wid Hälqbo träffade man stora landsvägen, som sedan följdes. Den kvällen rastades i Räsbo, nästa i Morbygden. Tisdagen den 19 kl 11 f.m. drog tåget in i Falu stad där väldiga skaror samlades för att beskåda den sällsamma processionen. Den skred över Fahlus bro, genom Fahlus gata, över torget till det vid pass 1,000 steg utom staden belägna Manhem där man skulle rasta i 3 timmar och hela manskapet bjödos på sill och potatis. Det var med välgrundad avsikt, ledaren ej låtit tåget stanna nere i staden. Men plötsligt kände Dal Karlarna en så stark dragningskraft till staden att de nödvändigt måste dit igen. Och där blev riklig traktering och ett hiskeligt drickande. Gubbar och pojkar hoppade rätt i tak som förryckta,

många kröp på gatorna i snön med bögen på ryggen. Och så maskade de upp sig och ställde till med strejk. Det underhandlades, ett stort möte hölls kl 6 följande morgon på Stora torget. Där avskedades de värsta bråkmakarna, och lönen höjdes för de övriga från 1.25 till 1.50 per dag. Vid 10 tiden bar det iväg på nytt. Sedan hade man några tunga dagsmarscher kvar, på 2 eller 2½ mil genom de djupa mörka gränsskogarna i Dalarna och Gästrikland. Måndagen den 25 februari anlände de till Gävle. Utanför staden kom stadsfolket dem till mötes för att byta ut dem och dra kistan genom staden; men så tyckte Dal-karlarna att hade de hunnit så långt, så skulle de väl orka ända fram, och då högg de i och drog så att folket bara stypla omkring dem åt båda sidor. Man kan tänka sig att det vart fästglädje även här - allra hälst här, vid den mödosamma färdens lyckligt uppnådda slutmål.

I Gävle fick kistan stå hela sommaren och vänta på att föras vidare. Den 22 augusti hade Kronoängsfartyget von Sydov efter mycket arbete fått kistan ombord. Den 26 i samma månad anlände båten till Stockholm. Där väntade nya besvär innan ändtligen Kungskistan står på sin slutliga plats i Bernadotteska gravkoret i Riddarholms kyrkan, där vem som helst kan bese den och fastställa, att den kommit ifrån sin äventyrliga långresa utan minsta rispa eller repa.

Det mesta av detta är ett kort sammandrag av vad Forslund skrivit i sina böcker om Cölv-dalen och om Sollerön. Samt vad jag här i byn hört av Rönns Anna Olsdotter och Perhans Danie Andersson.

Ullvi den 2-1 1946

Rönns Olaf Andersson